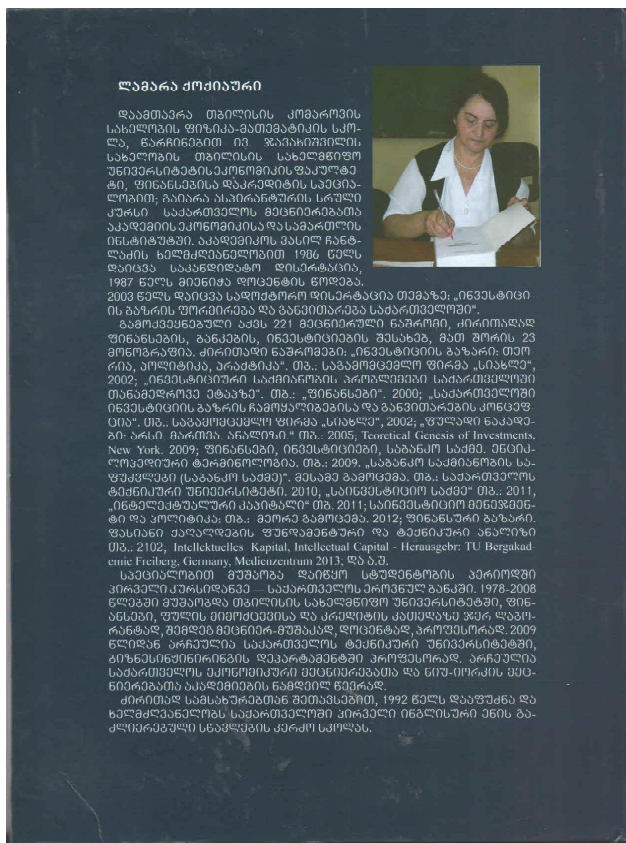

ფინანსების დიდი ენციკლოპედია

საქართველოში, ჩვენს ქალაქში, ჩვენ გვერდით ცხოვრობენ ადამიანები, რომლებიც კოლოსადურად ბევრს შრომობენ, უხმაუროდ იღვწიან ქვეყნისა და ხალხისათვის. სა რაც არ უნდა გასაოცარი იყოს მკითხველისათვის, მათ თავის გამოჩენა არ უყვართ, პირიქით, ზედმეტ ქებასა და საკუთარი წარმატების შესახებ საუბარს გაურბიან.

კიდევ ერთი გარემოებაც უნდა აღინიშნოს - დღეს საქართველოში მეცნიერ-ქალებზე საერთოდ არ წერენ ან წერენ ძალიან იშვიათად, არადა ჩვენს ქვეყანას ჰყავს ძალიან გამორჩეული, ღვთის ნიჭით მომადლებული, სწავლული ქალბატონები. უსაზღვროდ მნიშვნელოვანია საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მათი შრომის ნაყოფი და დეაწლი, შერწყმული ჭეშმარიტად მაღალხეობრივ თვისებებთან: სიკეთესთან, ქველმოქმედებასთან, უანგარო სიყვარულთან, მაღლიერებასა და ამაგის დაფასებასთან, თავმდაბლობასთან, სამშობლოს, ქვეყნის საერთო ტკივილის გათავისებასთან თუ დაკისრებული მოვალეობებისადმი უდიდეს პასუხისმგებლობასთან.

სწორედ ასეთად წარმოგვიდგება ჩვენ გვერდით მოღვაწე, ჩვენი თანამედროვე ქალბატონი, ეკონომიკის მენეჯერებათა დოქტორი, პროფე-

სორი, ღამარა ქოქიაური, რომელიც მთელი ცხოვრების განმავლობაში მარცვალ-მარცვალ აგროვებს, ქმნის და ამზეურებს სიკეთეს, სიყვარულს, ზრუნვას, ყველაფერს საუკეთესოს, რაც მამაზეციერს მისთვის დაუნათლავს.

სწავლობდა და დაამთავრა თბილისის კომაროვის სახელობის ფიზიკა-მათემატიკის ინჟინერთა სკოლა, ამაყოფს ამ სახელოვანი სკოლის პირველი გამოშვებით და კიდევ იმით, რომ პირველად იქ შეხვდა უდიდეს ქართველ მათემატიკოსებს - ნიკოლოზ მუსხელიშვილს, ილია ვეკუას, ვალერიან მეღაძეს და სხვებს.

ბედნიერად თვლის თავს, რომ სწავლობდა და თითქმის 30 წელი, მუშაობდა დედაუნივერსიტეტის ისეთი სახელოვანი ტრადიციების მქონე კათედრაზე, როგორიცაა ფინანსები და კრედიტი, სადაც მოღვაწეობდნენ ქართული ეკონომიკური მეცნიერების ბუმბერაზები - ვასილ ჩანტლაძე და პაატა გუგუშვილი - მისი პედაგოგები და გზის გამკვალავნი მეცნიერებაში.

ქალბატონი ღამარა პირველი პროფესორი ქალია საქართველოში ფინანსებისა და კრედიტის სფეროში. იგი 228 სამეცნიერო ნაშრომის, მათ შორის 20 მონოგრაფიის და 22 სკელტანიანი სახელმძღვანელოს ავტორია. სამეცნიერო კვლევის ძირითად მიმართულებად თავიდანვე შეარჩია 80-იანი წლებისათვის თითქმის შეუსწავლელი სფერო - ინვესტიციები. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ იგი პიონერია ჩვენს ქვეყანაში საინვესტიციო პრობლემების დაყენებისა და შესწავლის საკითხებში.

ქალბატონმა ღამარა ქოქიაურმა შეიძინა წლის წინ დააფუძნა და დღემდე ხელმძღვანელობს არასამთავრობო ორგანიზაციას - საფინანსო-საინვესტიციო პოლიტიკისა და სტრატეგიის ფონდს, რომლის მუშაობის ძირითადი მიმართულებაა სამეცნიერო-საგანმანათლებლო სფერო. ფონდი აქტიურად საქმიანობს საერთაშორისო ასპარეზზე: ატარებს საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებს, თანამშრომლობს საყოველთაოდ აღიარებული საუნივერსიტეტო სახელმძღვანელოების თარგმნისა და გამოცემის საქმეში და ა. შ.

ამ სტატიაში გესაუბრებით ფონდის ხელმძღვანელის, პროფესორ ღამარა ქოქიაურის ინიციატივითა და მრავალწლიანი რუდუნებით შექმნილ ნაშრომზე - ფინანსების ენციკლოპედიურ განმარტებით ლექსიკონზე.

მოვიშველიებთ ირაკლი აბაშიძის სახელობის ქართული ენციკლოპედიის მთავარი სამეცნიერო რედაქციის მთავარი რედაქტორის, ბატონი ზურაბ აბაშიძის სიტყვებს - „ენციკლოპედია არის ერის ერთგვარი სარკე, წარსულის მატანი (ჩვენ დავამატებდით - აწმყოსა და მომავ-

ლის განმსაზღვრელიც - ავტორები), მისი კულტურისა და განათლების დონის მაჩვენებელი. ამიტომ ნებისმიერ ამგვარ გამოცემას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ქვეყნისათვის.”

ახლად გამოცემული ენციკლოპედია მეცნიერი ქალბატონის მრავალწლიანი შრომის შედეგია. მასში ასახულია ქვეყნის საფინანსო-საბანკო-საინვესტიციო სფეროში მიმდინარე დიდი ძვრები და ცვლილებები. მეოცე საუკუნის მიწურულს „რკინის ფარდის“ დამსხვრევის შემდეგ გაიზარდა ქვეყნების ურთიერთკავშირები, მოხდა მათი გათავისუფლება პოლიტიკური და ეკონომიკური ბარიერებისაგან. ფინანსური საქმიანობის გლობალიზაციამ წარმოშვა არაერთი ახალი, აქამდე ჩვენი ეკონომიკისათვის უცნობი ფინანსური ინსტრუმენტი; ინფორმაციული და კომუნიკაციური ტექნოლოგიების განვითარებამ დააჩქარა არა მარტო ბაზრის მონაწილეთა შორის კომუნიკაცია, არამედ პრინციპულად ახალი მეტოდებისა და ინსტრუმენტების გამოყენებით უფრო დაცული გახდა ფინანსური ოპერაციების წარმოება, რითაც შეამცირა ფინანსური რისკები და დანაკარგები. ავტორი შეეცადა ენციკლოპედიაში აესახა ყველა ეს და სხვა მნიშვნელოვანი სიახლე. მისივე სიტყვებით - „შევეცადე, მოკრძალებული წვლილი შემეტანა ახალი ათასწლეულის ფინანსური, საკრედიტო და საინვესტიციო გადაწყვეტილებების მისაღებად საერთო ენის შექმნაში“, ამასთან, ავტორს წინამდებარე ნაშრომით სურს ხელი შეუწყოს იმ პროფესიული, კულტურული და ენობრივი ბარიერების დამსხვრევას, გადალახვას, რომელთა გარეშეც საქართველო საუკუნეზე მეტი ხნით იზოლირებული იყო დანარჩენი მსოფლიოსაგან.

ჩვენი ქვეყნის საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის და გლობალიზაციის პირობებში ჯერ კიდევ მიმდინარეობს ახალი ეკონომიკური და ფინანსური ტერმინოლოგიის ჩამოყალიბების პროცესი. სარეცენზიო შრომა ამ მხრივაც განსაზღვრულ, პოზიტიურ როლს შეასრულებს. ამავე დროს, მასში ჩართულია ფინანსისტების და ბანკირების ენის უკვე ტრადიციული, მყარად დამკვიდრებული ტერმინები. კერძოდ, იგი მოიცავს ბუღალტრული აღრიცხვის, აუდიტორული პრაქტიკის, კომერციული და სამომხმარებლო კრედიტის, ფინანსური სახსრების, დაზღვევის, საერთაშორისო საფინანსო და საბანკო ოპერაციების, ამ სფეროების კანონმდებლობის და რეგულირების, ფინანსური და საბანკო პროდუქტების მარკეტინგის და გაყიდვების, ანგარიშსწორებისა და ანგარიშგების ავტომატიზირებული სისტემების, ფასიანი ქაღალდების და ინვესტიციების, უძრავი ქონების დაკრედიტების და ა.შ. ახსნა-განმარტე-

ბებს. ამასთან, ავტორი უბრალოდ კი არ იფარგლება ტერმინების რუსული და ინგლისური ენებიდან თარგმნით, არამედ იძლევა მათ სიღრმისეულ ახსნა-განმარტებას.

საინტერესოა ფინანსების ენციკლოპედიის გამოცემის ავტორისეული იდეა. შესაძლებელია ამ სფეროში გაუცნობიერებელი მკითხველისათვის გაურკვეველი იყოს ახალი ფინანსური განმარტებითი ენციკლოპედიური ხასიათის ლექსიკონის შექმნა, მაგრამ ქალბატონი ლამარა ქოქიაური ფინანსებში ენციკლოპედიის გამოცემას შემდეგი ფაქტით ხსნის: დღემდე საქართველოში ხელმისაწვდომი იყო ფინანსურ-საკრედიტო ლექსიკონები მხოლოდ რუსულ და ინგლისურ ენებზე, კერძოდ, რუსულ ენაზე - ვგარბუხოვის რედაქტორობით 1984 -1988 წლებში გამოცემული ფინანსურ-საკრედიტო ლექსიკონი და ა. გრიაზნოვას რედაქტორობით 2004 წელს გამოცემული ფინანსურ-საკრედიტო ენციკლოპედიური ლექსიკონი; ინგლისურ ენაზე: 1997 წელს გამოცემული ფინანსების ოქსფორდის განმარტებითი ლექსიკონი; 1997 წელს ჩარლზ ვულფელის საბანკო საქმისა და ფინანსების ენციკლოპედია; 1995 წელს **ჯ. დოუნის** და **ჯ. გუდმანის** ფინანსების და ინვესტიციების ტერმინების ლექსიკონი; 1993 წელს **მ. ჯერი** **როზენბერგის** ინვესტირების ლექსიკონი; 2003 წელს გამოცემული **ფ. ჯეიმს ნიელსენის** საბანკო ტერმინოლოგია და ა.შ. თუმცა ისინიც უკვე სრულად ვეღარ ასახავენ ფინანსურ-საკრედიტო სფეროში მიმდინარე ახალ რეალობებს, მეტიც: ენობრივი ბარიერის გამო ზოგიერთი მათგანის ქართული მომხმარებლის მიერ გამოყენებაც გაძნელებულია.

თუ არ ჩავთვლით ზოგადად ეკონომიკასა და დემოგრაფიაში გამოცემულ პ. გუგუშვილის, ლ. ჩიქავას, რ. ასათიანის, ა. სილაგაძის და სხვ. გამოცემულ ნაშრომებს, ფინანსებში, საბანკო საქმესა და ინვესტიციებში დღემდე არ გამოცემულა დარგობრივი ხასიათის არც ერთი სერიოზული ტერმინოლოგიური, არც ენციკლოპედიური ხასიათის განმარტებითი ლექსიკონი, მით უმეტეს, ინგლისური და რუსული შესატყვისებით.

II 177 ტერმინისაგან შემდგარი ენციკლოპედია ფინანსებში მომზადდა და გამოიცა იმ იმედით, რომ იგი ხელს შეუწყობს და დააჩქარებს ფინანსებში, საბანკო საქმესა და ინვესტიციებში ინფორმაციისა და იდეების გაცვლას, გარკვეულ წვლილს შეიტანს ტერმინების უნიფიკაციაში, პოზიტიურ როლს შეასრულებს ახალი ათასწლეულის ფინანსური, საკრედიტო და საინვესტიციო გადაწყვეტილებების მისაღებად ახალი ტერმინოლოგიის ჩამოყალიბების

პროცესში.

ფინანსების განმარტებითი ლექსიკონის აღნიშნულ გამოცემას წინ უძღვოდა ფინანსების, საბანკო საქმის და ინვესტიციების ერთიანი ტერმინოლოგიის ერთობეულის გამოცემა 2009 წელს. წინამდებარე შრომის გამოცემით ავტორმა, ფაქტია, რომ შეძლო თავისი უდიდესი მნიშვნელობის ჩანაფიქრის განხორციელების დიდი ეტაპის განხორციელება - მოიძია, სისტემაში მოიყვანა, შეაჯერა, მკითხველისათვის გასაგები ენით წარმოადგინა უშუალოდ ფინანსური მეცნიერების შესახებ არსებული თითქმის ყველა ტერმინის სახელწოდება, ეტიმოლოგია, რუსული და ინგლისური შესატყვისები.

ერთსა და იმავე სიტყვას სხვადასხვა კონტექსტში სხვადასხვა მნიშვნელობა შეიძლება ჰქონდეს. რაოდენ გასაკვირიც არ უნდა იყოს, სიტყვას იმდენი მნიშვნელობა შეიძლება ჰქონდეს, სპეციალიზაციის რამდენი სფეროც არსებობს. ფინანსების ენციკლოპედიის მიზანია, ფართოდ მოიცვას ყველა ეს ტერმინი და მოხდეს მათი მრავალსახეობიდან ცალკეული საკვანძო მნიშვნელობის დეფინიციების განსაზღვრა. ამდენად, განმარტებითი ლექსიკონი ხელს შეუწყობს, რათა სპეციალისტებმა ზუსტად, სწორი ტერმინოლოგიით გამოთქვან თავიანთი აზრი ეკონომიკის ამ სფეროში.

ნიჭით და შრომისმოყვარეობით განთქმული ქალბატონი ერთ-ერთ თავის შრომაში წერს, რომ ყველა ადამიანი გარკვეული მისიით არის ამქვეყნად მოსული. რაოდენ სასიხარულო და დასაფასებელია, რომ მისთვის ამ ცხოვრების მიზანი, სიკეთის თესვასა და ცოდნის შეძენასთან ერთად, ახალგაზრდა თაობის, სტუდენტების, მაგისტრანტების, დოქტორანტებისათვის და არა მარტო მათთვის, შესანიშნავი მონოგრაფიების, სახელმძღვანელოების, სამეცნიერო შრომების შექმნაა.

ერთი იშვიათი მოვლენის ახსნასაც შევცდებით - მეცნიერი ქალბატონი ქართველ ეკონომისტთა შორის ერთი გამორჩეული თვისებითაცაა ცნობილი - რასაც ხელს მოჰკიდებს, ბიზნესი იქნება ეს თუ განათლების სფერო, თავისი მუშაობის და კვლევის არეალში მოაქცევს, იმდენად სრულყოფილად და ყოვლისმომცველად შეისწავლის და მიაწვდის ხოლმე საზოგადოებას, რომ ამ უკანასკნელს საფუძველი არ აქვს, რომ არ დაეთანხმოს. ასეთია მისი დიდი ნაშრომები „ინვესტიციის ბაზარი“, „საინვესტიციო საქმე“ და „ინოვაციები“; აგრეთვე მისი საყოველთაოდ აღიარებული საუნივერსიტეტო სახელმძღვანელოები - „საბანკო საქმე“, „საინვესტიციო მენეჯმენტი და პოლიტიკა“, „ფინანსური

ბაზარი და ფასიანი ქაღალდები” და ა.შ. ასეა ახლაც. იმდენად დიდი, სრულყოფილი და სრული სახითაა ფინანსური ენციკლოპედია წარმოდგენილი, რომ მას თამამად შეიძლება ვუწოდოთ „ფინანსების დიდი ენციკლოპედია“.

დღეს ამ სტატიაში სამართლიანად არ „გვინანება“ მეცნიერ ქალბატონზე კარგი სიტყვის თქმა. ამიტომ ერთსაც დავამატებდით - ამგვარ შრომებს ათეულობით ადამიანის რამდენიმეწლიანი, მუხლჩაუხრელი შრომა სჭირდება; ვინც გამოცდილია და უმუშავია ამ სფეროში, იცის, რა დამძლეული შრომა, რუდუნება სჭირდება ამგვარი ენციკლოპედიების შექმნასა და გამოცემას. ასე იქმნება და გამოიცემა საქართველოში მდიდარი ენციკლოპედიები, ტერმინოლოგიური ლექსიკონები. რაოდენ გასაკვირიც არ უნდა იყოს, დღეს ქართველ საზოგადოებას ერთი ადამიანის მიერ დაწერილი, გამოცემული საერთო ჯამში 131 ნაბეჭდი-თაბახის, „მოკრძალებული“, მშვენიერი ნაშრომი წარმოუდგინეთ.

ფინანსების ენციკლოპედიური განმარტებითი ლექსიკონი პროფესორ ლამარა ქოქიაურის შემოქმედების ერთ-ერთი თვალსაჩინო ნიმუშია. იგი თავისი სიღრმით, ყოვლისმომცველობით, მეცნიერული და პრაქტიკულ-გამოყენებითი თვალსაზრისით გამორჩეული და ორიგინალური ნაშუქვარია. იგი მთლიანად პასუხობს ფინანსური მეცნიერების წინაშე დღევანდლობის მოთხოვნებს, რამეთუ მასში საცნობარო ლიტერატურის მითითების წესების დაცვით, ავტორი ცდილობს მკითხველს მიაწოდოს აგრეთვე ეროვნულ ეკონომიკაზე მსოფლიო გლობალური პროცესების ზემოქმედების თავისებურებები, ფინანსების, საბანკო საქმისა და ინვესტიციების განვითარების ძირითადი ტენდენციები, სადაზღვევო სისტემების, საგადასახადო აპარატის, ბიუჯეტის, საგარეო და სახელმწიფო ვალის და სხვა ძირითადი ფინანსური ინსტრუმენტების კონცეფციებისა და თეორიების ამომწურავი, თანამიმდევრული ახსნა.

აღმზრდელი-მასწავლებლებისადმი მადლიერების გამოხატვით განთქმული პროფესორი ქალი ფინანსების ენციკლოპედიასაც თავის ამაგდარ პედაგოგებს - აკადემიკოსებს პაატა გუგუშვილს, ვასილ ჩანტლაძეს და პროფესორ გივი გამსახურდიას უძღვნის. ეს მისი განუმეორებელი ხელწერაა.

და კიდევ ერთი - მართალია, დღეს და შეიძლება მთელი ცხოვრებაც, საქართველოში ფინანსების დარგში პირველი დოქტორი ქალი მისგან დამოუკიდებელი მიზეზების გამო ჩრდილში დგას, მაგრამ იცით, მისთვის სიხარული რას მოაქვს? მის წიგნებს სტუდენტები ბიბლიოთეკებში

ბში რომ ეძებენ, უნივერსიტეტებში პროფესორ-მასწავლებლები მის სახელმძღვანელოებს და პროგრამებს რომ იყენებენ. ეკონომიკური პროფილის უნივერსიტეტების ბიბლიოთეკებში მისი მონოგრაფიები რომ დევს და მათით სარგებლობს სტუდენტი-ახალგაზრდობა ფინანსური მეცნიერების შესწავლისას.

მისთვის დიდი ბედნიერებაა, რომ ცოდნით გამორჩეულ ინტელექტუალ ბავშვებს ზრდის: 1992 წელს მისი დაარსებულია საქართველოში პირველი კერძო სკოლა; საუცხოო სტუდენტი-ახალგაზრდების აღზრდას ემსახურებოდა ჯავახიშვილის უნივერსიტეტში თითქმის 30 წლის განმავლობაში. სხვა რაღას დაიტევს ერთი ადამიანის ცხოვრება!

როგორც ყველა ქართველის სულიერი მოძღვარი, მისი უწმინდესობა ილია მეორე ბრძანებს, რომ ყოველი ადამიანი სხვების მახარობელი და სხვათა გამხარებელი უნდა იყოს.

ქალბატონი ლამარა ქოქიაური, არ ვაჭარბებთ, ხალხის მსახური და სხვების მახარობელია თუნდაც იმიტომ, რომ თითქმის 2090 გვერდიანი, ათი წლის დაუღალავი შრომით შექმნილი ფინანსების ენციკლოპედიური განმარტებითი ლექსიკონი ბევრ ადამიანს მოუტანს სიხარულს. არ გადავაჭარბებთ და ვიტყვი, რომ იგი ყველა ფინანსისტის სამაგიდო წიგნი გახდება.

**ნანა ასლამაზიშვილი, პროფესორი,
საქართველოს ეროვნული ბანკის
მონეტარული სტატისტიკის
განყოფილების უფროსი.**

**მაყვალა სხირტლაძე, პროფესორი,
საქართველოს ეროვნული
უნივერსიტეტი.**

**იაკობ მმსხია, პროფესორი,
საქართველოს ეკონომიკურ
მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი.**

**ვახტანგ ღათაშვილი, პროფესორი,
ჟურნალი „სოციალური ეკონომიკა, XXI
საუკუნის აქტუალური პრობლემები“ - ს
მთავარი რედაქტორი.**

**ლოიძ ქარჩავა, პროფესორი, ბიზნესის
ადმინისტრირების დოქტორი.**

**ავთანდილ ლომიანიძე, მთავარი
სპეციალისტი.**

ჟურნალი „სოციალური ეკონომიკა“ – XXI საუკუნის აქტუალური
პრობლემები. რეგისტრირებულია თბილისის რეგიონული ცენტრის
(საგადასახადო ინსპექციის) მიერ. რეგისტრაციის №19181.
რედაქტორის ტელ.: 2-36-51-16; 2-36-43-78; 599-33-53-92.
web: socialuri-economica.bpengi.com; www.socialuri-economica.ge
e-mail: social_economica@mail.ru; socialuri-economica@bpengi.com

გადაეცა ასაწყოებად 25.02.16.
ხელმოწერილია დასაბეჭდად 28.02.16.
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 16 25.

ტექნიკური რედაქტორი და კორექტორი: ნანა სახეჩიძე
სტილური რედაქტორი: ბადრი ცხადაძე
კორექტორები: თინა ცისკარიშვილი, ნანა ბოლქვაძე
კომპიუტერული უზრუნველყოფა და დიზაინი: ზურაბ წერეთელი